

УДК 657

Т. Королук, канд. економ. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

T. Korolyuk, Ph.D., Assoc. Prof.

THE RISK MANAGEMENT TOOLS IN COMPANIES

Реалізація напрямів управління ризиками потребує відповідних інструментів. Вітчизняні та зарубіжні вчені виділяють різні інструменти залежно від їх призначення. Так, Л.М. Пилипенко в якості інструментів управління ризиками виділяє принципи бухгалтерського обліку (обачності, повного висвітлення, автономності, послідовності, превалювання сутності над формою, об'єктивності); прийоми бухгалтерського обліку (інвентаризація (дає змогу виявити ризики шляхом встановлення якісних і кількісних характеристик об'єктів обліку), оцінювання (встановлення вартісної оцінки витрат чи витрат як однієї з кількісних характеристик ризику), амортизація (знос можна вважати методом оцінювання ризику капіталу), формування резервного капіталу (унеможливорює надмірне виведення капіталу у формі дивідендів та створює певний буфер від редукції статутного капіталу), нарахування резерву сумнівних боргів. Л.В. Гнилицька до інструментів відносить методи експертної оцінки, що уможливляють встановлення залежності між ризиками-причинами, які виникають на підприємствах різних видів економічної діяльності й організаційно-правових форм господарювання, та імовірністю їх настання. З.В. Гуцайлюк виділяє резерви як інструменти управління ризиками і основним призначенням резервів вважає покриття непередбачених витрат та збитків, що виникають в процесі управління ризиками та їх мінімізації. С.М. Дячек виділяє резервування як інструмент самострахування підприємства від впливу в майбутньому на фінансовий стан очікуваних негативних наслідків ризиків господарської діяльності. І.М. Вигівська визначає наступні види інструментів управління ризиками: резерви (фонди) (для внутрішнього страхування підприємницьких ризиків); система профілактики ризиків (знижує ймовірність їх виникнення та надає можливість нейтралізувати негативні фінансові явища в господарській діяльності підприємства); самострахування підприємством ризику в бухгалтерському обліку. О.С. Морозова до інструментів управління ризиками відносить: здійснення процедур внутрішнього контролю (документація; звірка даних; розподіл повноважень; інвентаризація і інші процедури фактичного контролю тощо); страхування ризиків; створення оціночних резервів (під можливі ризики); визнання оціночних зобов'язань; уникнення ризиків (витрати не зазнаються, але втрачається потенційний прибуток). С.М. Бичкова, Н.М. Макарова інструментами управління ризиками вважають договірну форму (зобов'язання платежу з боку гаранта в разі появи певного ризику); страхування (захист майнових інтересів суб'єктів господарювання при настанні страхових випадків за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків); перестраховування (вторинний розподіл ризику). М.В. Стафієвська визначає, що для протидії негативним зовнішнім факторам, а також для нейтралізації та компенсації їх ймовірних негативних наслідків необхідне створення ефективної системи фінансових резервів.

Отже, більшість науковців вказують на важливість використання в управлінні ризиками резервів як інструмента бухгалтерського обліку. Резерви виступають інструментом страхування негативних наслідків ризиків господарської діяльності підприємства. Інші автори в якості інструментів управління ризиками виділяють методи експертної оцінки, відмову/уникнення від ризику, передачу ризиків.